

Quant a la inicial, és clar que la *S-* amb què ho escriuen Jaume I, Desclot i Cerverí, no pot tenir res de primitiu,² vista la *K-* dels romans i la *Θ-* dels aragonesos, i que també és deguda a una ultracorreció, reaccionant contra la pron. de la *s* com *ç*, per part dels àrabs i moriscos.

Establert, però, que l'ètimon és CINGA, és clar que això no pot ser res romànic ni llatí, sinó pre-romà, com el nom del Segre, l'Ebre, el Xúquer, el Jalón, el *Tagus* etc. Per la banda d'aquest fonetisme sí que es troba un enllaç, etimològic (com insinuaren Holder i altres). No sols amb base sòlida, sinó copiosa, quasi en massa, per la banda gàlica, aparentment cèltica. De seguida ens recordem del nom dels grans guerrers arvernics i renans *Cingeto-rix* i *Ver-cingeto-rix*: o sigui 'els reis' dels KÍNGETOI, o dels grans *Kingetoi* (VERCINGETO-).

Holder ens en hi afegiria dotzenes: *Ate-cingos*, *Cingenijs*, *Cingetijs*, que ja no cal completar cercant-los-hi. I aquí afegirem la gran família dels derivats amb prefix, o preverbi, EKS-, que he aplegat en l'article *eixanguer* del *DECAT* III, 243-4 (*eixanguer* 'cuiro subjectador del jou' EKS-KINGARIO-), amb els innombrables *Excingillos*, *Excingorix*, *Sonno-congos*; per a *Excingo-maros*, veg. el grup que hi enfila Horst Schmidt (*ZCeltPh.* xxvi, 238). Format amb el -MAGOS 'camp', ubicu en la toponímia cèltica, també es formà, *Eξκινγομάγου πόλις*, que Estrabó situa com estació cabdal en la ruta transalpina de Provença al Piemont, entre Briançon (*Βριγαντιών*) i Torí (IV, 1.4, ed. G. Budé II, 126.9), identificat amb *Exilles* de la Vall de Susa, 60 k. a l'O. de Torí.³

Dins aquest vast grup gallo-cèltic, bé podem trobar un lloc per a una formació radical KINGA, paral·lela a tots aqueixos KÍNGETO-, ATE-KINGO-, EKS-KINGO-; no més que més simple: formada amb l'arrel nua. Per poc que els fets geogràfics s'hi prestin. Majorment, tenint en compte que EXQIGKU- (amb γχ grega igual a ηκ) apareix en una fórmula màgica dels ploms sorotàptics de l'Arles català, per a un mal que embolca l'ull (*EntreDL* II, 180) i en l'oculista bordelès Marcellus Empiricus (§ v).

Segons les conclusions dels celtòlegs i indoeuropeistes, el sentit bàsic d'aquest celto-sorotàptic KINGERA 'caminar': marxar militarment, o marxar en cercle (envolvent, com es fa en guerra): *Ver-cingeto-rix* 'el gran capitost dels guerrers en marxa'; irl. ant. *cing(id)* 'guerrer'. Veg. Pokorny (*IEW*, 565) i Walde-Hofmann, que admeten un enllaç, en última instància, amb el ll. *cingere* 'cenyir, envoltar'.

Ara bé els fets geogràfics del Cinca s'hi presten ben verament; sobretot si tenim present que els noms dels rius solen engendrar-se en les parts altes del seu curs, propagant-se riu avall: casos coneguts de l'*Aude*, de l'*Ebro* dels tortosins i riberencs catalans, de l'*Adour* (basc < ITURRI 'font'). Des de les seves deus, al peu del Mont Perdut i de l'Estany de Marboré, davallant molt a llevant fins a Bielsa, tira al Sud; i, passat Salinas gira de nou a Ponent per La Fortunada, de manera que a Laspuña torna a estar en el mateix meri-

dià de l'alta vall de Bielsa: un semicercle quasi complet.

És realment un gran cinyell blavís que enronda la gran serra de les *Tres Sorores* = *Mont Perdut*. I encara farem bé de no oblidar que els *Cinca* són dos (recordem els *duos ramos* del document de 1080): el de Bielsa i el Cinqueta, provinent de la vall de Gistau, i del massís de Posets: el qual també tomba en rodó, entre Plan i Saravillo; si ho combinàvem amb Parzán i les carenes d'Urdiceto tindriem una rodona total.

No hi hauria raó per posar en dubte aquesta etimologia des del punt de vista etno-geogràfic. Indoeuropeu allà? Cert que el Baix Cinca s'escola per terres ibèriques —ilergetes; però això no dóna cap base concreta per creure que *Cinca* sigui nom ibèric, com suposa Hübner (*Mon.Li.Iber.*, p. civ), seguit per *AlcM*. Car fou a l'alt Cinca on nasqué el nom i allà hi hagué un nucli lingüísticament nòrdic: si no cèltic, potser sorotàptic o diríem paleo-europeu: ens ho prova el nom mateix de *Bielsa*: BĒLISA = fr. *Beauce*, i el del Pic de *Suellsa*, entre Bielsa i *La Comuna*: < SU-BĒLISA (amb *su-* cèltic: veg. el meu *Du Nouveau sur la Top. Oc.*, p. 212, i supra l'art. *Beussa*: cèlt. (E)SU = homèric *ēbu* > gr. *ēv-*).

Hi hagué un homònim, per ventura no succedani del *Cinca* de Bielsa-Fraga, a la comarca solsonesa. Antic mas *Cinca* prop de Lladurs, prop de Solsona (xxxvii, 172.6): *Cinca* amb l'ermita de Sta. Maria al capdavant (GGC, 601). Sembla haver estat un lloc de parada o hostatge de pastors, ço que ja s'adiu amb un nom pre-romà. No en tinc informació gens completa; però M.Rius, en un estadi dels noms de carreteres pastorals col·loca *Cinca*, com un dels llocs de parada, en la gran carrerada de carena entre els aiguavessos del Segre i els del Cardener, entremig de la parada de les Fonts de Lladurs i el llogaret de Su, abans d'arribar a l'«Hostal de la Cirera» (que no és lluny d'*El Miracle*) (M.Rius, 1a. *Assemblea d'Est. Comarcals, Penedès*, p. 154).

Qui sap si no és casual que aquest camí de carena, des de Lladurs, 20 kilòmetres enllà, fins a Su, descriu un semi-cercle. Cal millor informació per pendre en ferm res d'això; tanmateix també em crida l'atenció que *Cinca* com a NP només es trobi en aqueixes comarques centrals de l'Alta Catalunya: a la SdUrg. (xxvii, 183.11), a *Cal Cinqueta* de Cambrils d'Odèn (xxxvi, 160.5) i *Cinca* malnom d'un home de Lladurs; i *AlcM* troba el cognom només a Bagà, Puig-reig i Balaguer.

¹ No assegurem ja si ho entén bé l'anotador antic citat per Holder (*Altc.Spr.* III, 1220.18) «*Cinga* dictus a *cingendo* quod hos circuit campos», car *coerctet*, tenint en compte *pererrat*, es pot referir als desbordaments causats pel «rapax fluvius», i en lligar-ho amb el ll. *cingere* es denuncia el pseudo-etimòleg.

² Queda, doncs, descartada la temptació de relacionar el *Cinca/Si-* amb certs noms gàllics o cèltics de riu: per més que *Sēquāna* > *Seine* parisenc tingui un germà provat en el teònim goidèlic o sorotàptic